

Monumentnummer*: 531482

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 27 september 2013
Kadaster deel/nr 82688/92

*Woonplaats** Tienhoven
*Gemeente** Stichtse Vecht
*Provincie** Utrecht

Locatiennaam Tienhoven
Locatieomschrijving Betonnen werken omgeving Fort bij Tienhoven.

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Maarssen	K			1679
Maarssen	K			1317
Maarssen	K			579

*Omschrijving***

Cluster 21. Damsluis B (bij bocht Tienhovensche Vaart).

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE Inleiding

DAMSLUIS B (bij bocht Tienhovensche Vaart), als Militair waterbouwkundig onderdeel van de voorzieningen ten dienste van inundatie en peilbeheersing rond het Fort bij Tienhoven. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluisen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluisen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluisen gebruikt, maar ook zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. Soms moesten lokale peilverschillen tussen afzonderlijke poldereenheden worden overbrugd door het opnemen of gebruiken van keersluisjes in bestaande kades of dijken. Hiertoe zijn vaak schotbalkkeringen in vaarten of zelfs in coupures in kades toegepast, maar ook zogenoemde verlaten met houten of ijzeren hefdeuren of duikers met schuiven zijn voor dit doel benut. Bij de inrichting als inundatiekanaal respectievelijk inundatiekade van de Tienhovensche Vaart en de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Nieuweweg, omstreeks 1880, zijn onder meer enkele damsluizen gebouwd, waarvan één in het kromme deel van de vaart, ongeveer 200 m ten westen van het fort, bij de brug over de Nieuweweg. Het sluisje had als functie het peil van de vaart en de gracht van het fort te consolideren en tevens bij te dragen aan de peilbeheersing bij eventuele inundatie van de uitgeveende en in 1880 drooggemaakte, Bethunepolder. De damsluis is enige jaren geleden gerestaureerd. Een identiek exemplaar bevindt zich in het noordeinde van een zijvaartje van de Tienhovensche Vaart bij het bebouwingslint van Tienhoven.

Omschrijving

DAMSLUIS B (bij bocht Tienhovensche Vaart) bestaande uit twee in de vaart uitgemetselde, circa 2,5 meter brede landhoofden met afgeronde hoeken. Beide hoofden zijn voorzien van twee verticale schotbalkensleuven die in natuursteen zijn uitgevoerd. De sleuven zijn bedoeld voor het plaatsen van schotbalken. Bovenop de circa 3,5 meter uiteen gelegen landhoofden bevinden zich natuurstenen dekplaten; davits voor het neerlaten van schotbalken ontbreken, maar er zijn nieuwe pennen voor de plaatsing hiervan aangebracht. Ter weerszijden van de beide hoofden bevinden zich in het water dukdalfconstructies ter bescherming van het metselwerk bij passage van vaartuigen.

Waardering

De DAMSLUIS B (bij bocht Tienhovensche Vaart) is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw),

Het betreft hier een rond 1880 aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde, namelijk een sluis ten dienste van het stellen en op peil houden van militaire inundatie.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in het algemeen en vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en met het identieke exemplaar in het zijvaartje van de Tienhovensche Vaart in Tienhoven en met het Fort bij Tienhoven in het bijzonder.

* Het onderdeel is representatief omdat het de toepassing van speciaal voor dit doel gebouwde (dam)sluizen in het functioneren van de Nieuwe Hollandse Waterlinie onderstreept en illustreert.

* Het onderdeel is gaaf bewaard omdat hoofdvorm en bouwkundige detaillering goed herkenbaar zijn gebleven en door de restauratie zijn geactualiseerd.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument